

Не всі повернулися з бою

Війна... А час не гоїть рани, і спогади не тьмяніють. Той біль і страх ще й досі бродять темним коридором свідомості та постійно нагадують про тебе, війна.

...Добре пам'ятаю той день. Була команда: "До бою!". Я, молодший лейтенант Зосимов і ще один солдат з дивізії резерву головного командування пішли в розвідку. Ми повинні були знайти й ліквідувати ворога навіть ціною власного життя. Повільно наближалися до місця, звідки лунали постріли. Але противник ніби знав про кожен наш наступний крок. А воно он що: зовсім близько на дереві сховалася "кукушка" - так називали того, хто по рації передавав своїм про наближення небезпеки. Тоді за зеленими кронами дерева важко було поцілити у ворога. Просувалися далі. Позаду почувся шурхіт. Добре, що відразу зреагували: це підкрався фашист. Ще б декілька секунд - і...

Уже багато десятків років відсіяв час, а все ще дивуюсь і дякую долі та Богу за збережене життя. На війні не існує правил, є лише обов'язок перед державою, народом. Тому або вбивати, або не виконати присягу. Ми перемогли, але не без втрат. Багато кому так і не вдалося повернутися до рідної . домівки...

Ветеран Другої світової війни Максим Максимович Радько згадуючи, хвилювався. Тоді він був ще зовсім не схожий на справжнього солдата: невисокого зросту, худорлявий, його мобілізували до армії разом з братом Петром, а Григорій, молодший, залишився з батьками. Новобранця дечому навчили в Харкові в запасному полку. А далі - жорстокі будні війни. Білорусія, Литва, Латвія, Естонія, Польща, Німеччина... Скрізь одне лихо - війна.

У березні 1945-го Максима Радька контузило під Кенігсбергом. Довелося покинути поле бою. У і складі військ МВС охороняв полонених у м. Череповець. Але травма часто давала про себе знати, тому через півроку, у вересні 1946-го, мобілізували додому. Рідне село Доротичі перед Максимом постало руїною. Батьківської хатини також не застав. Слава Богу, що старенькі залишилися живі. Житло разом з батьком до зими вдалося збудувати, закінчували дах. Тоді й приїхали по Максима з райвійськкомату. Йому дозволили завершити ремонт будинку, а тоді відразу відрядили у відділення Держбанку інкасатором. Роботу поєднував з навчанням у вечірній школі.

- Тяжко було після війни, - згадує Максим Максимович. - Пам'ятаю, що хліб коштував 100 рублів, а зарплата була 450, і живи, як можеш. Добре, що була сотка власної землі.

Максим Радько дуже вдячний голові районної Організації ветеранів війни та праці Івану Миколайовичу Ковальову за щирі підтримку й увагу. За те, що не забуває, частенько телефонує, навідується. Завжди розповість останні новини в місті, інколи й газетку підкине, організовує зустрічі і виборців. Саме там Максим Максимович і зустрів деяких своїх теперішніх друзів. З Михайлом Шапірком, Денисом Коржем, Михайлом Фесовцем воювали в одній дивізії, але в різних полках. Отож, ветеранам є що згадати, про що поговорити зокрема й проте, як 14 січня 1945-го, під час наступу на Варшаву, були зовсім поруч з ворожими танками, затаївши подих, чекали кулі...

До цього не знав відчуття страху, - киває головою ветеран, - але, слава Богу, ця історія має гарний кінець: фашисти не помітили солдатів, тому повернулися живими до військової частини.

Медалі "За бойові заслуги", "За взяття Кенігсберга", орден Вітчизняної війни II ступеня, а також Почесна грамота правління Держбанку СРСР, Центрального комітету профспілки за досягнення високих показників у роботі й активну участь у громадському житті є доказом відважності, мужності та любові до праці.

Зараз у Максима Радька чимала сімейка: четверо внуків і п'ятеро правнуків. Діти часто навідуються, допомагають. Разом з дружиною Таїсією Максимівною тримають город. Ось тільки жаліють старенькі, що медицина не на достатньому рівні. Максим Максимович - інвалід першої групи й не отримує всієї кількості ліків, зазначених у

рецепті лікарем. А роки беруть своє, та й війна позначилася на здоров'ї. Тому ветеран і звернувся до місцевої влади з проханням допомогти.

Турбує М. Радька теперішнє та майбутнє України, цікавиться її політичним життям. Обов'язково з дружиною підуть на вибори Президента. За кого віддадуть свої голоси, ще не вирішили, потрібно все добре зважити.

- Дасть Бог дожити, то й вибір свій зробимо, - каже подружжя.

Якась неймовірна жага до життя з'являється, коли розмовляєш з такими людьми. І доки над нами мирне блакитне небо, у кожного з нас ще є шанс, подарований сивочолими ветеранами.

Тож хай ніколи не повториться лихо, назва якому "Війна!".

Інна Назарець